

Vzdělávací LISTY

03 | ZÁŘÍ 2016

JEDEN Z POKLADŮ JE HISTORIE

OBSAH

- 3 Myslivna Na Králi
- 4 První výlet
Chata Požár
- 5 Pozdrav z tábora
ZZZ
- 6–7 Třebíčská
sokolovna
- 8–9 Jaroslav Kozlík
- 10 Sokol Masaryk
- 11 Psalo se
před 130 lety

Vážení čtenáři,

pomalu končí rok 2016, který byl plný především významných sportovních akcí, z nichž je nutné vyzvednout XXXI. olympijské hry, které se letos konaly v brazilském Riu de Janeiru, a to i za významné účasti našich sokolských sportovců. Proto olympiádě a především hostitelské zemi a městu bylo věnováno předcházející vydání Vzdělavatelských listů. A vzhledem k příznivé reakci sokolské veřejnosti to byl dobrý počín.

V tomto vydání se vracíme tak trochu domů, do naší republiky, k její historii, především pak historii sokolské organizace, která měla významný podíl na vzniku Československa, jehož sté výročí si již brzy připomeneme. Vzdělavatelský odbor se tímto vydáním připojuje k Odboru všestrannosti a především skupině jeho nadšenců, která organizuje projekt 100 sokolských keší republiky, který je součástí celosvětové hry, která má přinést zajímavou zábavu, navíc nenásilně spjatou s připomenutím významných událostí, které jsou součástí historie zúčastněných zemí. Vzhledem k tomu, že náš odbor a především jeho historicko-dokumentační středisko se podílí na přípravě podkladů z historie Sokola, které pak jsou součástí dané hry, rozhodli jsme se přinést některé již zpracované texty v ucelenější podobě a seznámit s nimi i ostatní členy naší organizace. Proto bylo připraveno vydání, které máte před sebou, a jsem přesvědčen, že přispěje nejen k propagaci celé akce, ale stane se i připomenutím některých pro Sokol významných historických okamžiků, které by mohly časem upadnout v zapomnění.

*Zdeněk Mička
vzdělavatel ČOS*

Časopis SOKOL – Vzdělavatelské listy – samostatná speciální příloha časopisu SOKOL, vydává Česká obec sokolská
Adresa redakce: ČOS, tiskové oddělení, Újezd 450/40, 118 01 Praha 1, tel. 257 007 332, e-mail: zkubin@sokol.eu
Redakce: Zdeněk Kubín, Kateřina Wágnerová | Tisk: Tiskárna Macík Sedlčany | Informace o časopisu podává a objednávky vyřizuje redakce. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Za věcný obsah článků odpovídají autoři. Redakce si vyhrazuje právo příspěvky upravovat, krátit, nebo komentovat | MK ČR E 17339, ISSN 0489-6718

JEDEN Z POKLADŮ JE HISTORIE

Projekt 100 sokolských keší republiky je součástí celosvětové hry Geocaching. Po světě jsou schované krabičky – kešky, a hledači (kačeři) se je za pomoci souřadnic snaží nalézt a zapsat se. Projekt pod Českou obcí sokolskou vznikl, aby propojil celosvětovou hru se Sokolem, s organizací, která se může pyšnit tím, že její členové stáli v centru dění všech významných událostí 20. století a přitom více jak 150 let vedou národ k pravidelným tělesným cvičením, podobně jako tato hra nutí své hráče všestranně sportovat. Všeobecně oceňovaným prvkem Geocachingu je umístění krabiček na místech, která jsou něčím zajímavá. Každá keš má na webu svůj popis, který se vztahuje k místu, kde je krabička uložena. A právě tyto popisy se věnují jednomu z největších sokolských pokladů, a tím je jeho historie. GPS souřadnice zavedou hráče do míst, kde své stopy Sokol zanechal, a oni si v zákoutí měst, parků, luk a lesů přečtou, jaké nevsední události ze sokolské minulosti se zde udály. Několik těchto textů vám v těchto listech také zpřístupňujeme.

V klínu rozlehlých křivoklátských lesů pod Krušnou horou se skrývá obec Nový Jáchymov. Je to kraj posvěcený pobytem Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera, kraj, kde vzklíčila sokolská myšlenka. Není proto divu, že první keška byla založena právě tady.

Myslivna Na Králi

Miroslavovi Tyršovi se v době studií na filozofické fakultě někdy v roce 1858 naskytlá příležitost dostat se z finančních nesnází. Od továrníka Eduarda Bartelmuse dostal nabídku stát se soukromým učitelem jeho dvou synů v Novém Jáchymově. Tato

obec se nachází od počátku 19. století v místě železářského podniku, který založil Jáchym Egon Fürstenberg, majitel křivoklátského panství. Jedním z poradců při zakládání železáren byl i báňský ředitel panství František Nittinger. Železárny prosperovaly do 70. let 19. století, než je několikrát za sebou stihly ničivé přírodní a ekonomické katastrofy. Eduard Bartelmus, zakladatel továrny na výrobu bílého nezávadného smaltu, který sám vynalezl, pocházel

ze švédské rodiny usazené nejprve v Německu a pak na Moravě, kde začal podnikat, později své sídlo přenesl do křivoklátských lesů. Zámožná rodina, jejíž podnik vyvážel zboží do celého Rakouska, se hlásila k české kultuře a oba hoši byli vychováni v českém jazyce. Dostatek volného času a poklidné prostředí v krásné krajině umožňovaly Tyršovi studovat, psát články a věnovat se četbě knih. Středem rodiny byla paní Vilemína Bartelmusová, jejíž zásluhou se v jejich venkovském domě potkávali významní představitelé své doby. Není proto divu, že její vnučka si později vzala za manžela architekta Dušana Jurkoviče. Osudové setkání se však událo kousek vedle, v myslivně Na Králi (nebo také U Krále), která je významná i tím, že z ní pocházela matka Josefa Jungmanna. Sem jezdil Jindřich Fügner se svojí rodinou na letní byt k rodině vzdělaného lesníka Karla Nittingera (synovce zmíněného zakladatele Nového Jáchymova),

kteří si zakládali na spisovném českém jazyku. Prvně sem přijeli kolem roku 1858. Někdy v roce 1860 Kateřina Fügnerová s dcerou Renátou navštívily dům Bartelmusů. „Prohlížela jsem si ho důkladně,” vzpomínala po letech na první setkání s Tyršem, „nejen proto, že mi byl divný jeho vous, kozí bradka, kterou jsem u žádného z našich známých neviděla, ale též proto, že mi slečna Pavla při procházce kolem obytného domu na můj dotaz, k čemu slouží ta divná lešení, vysvětlila, že je to nářadí, na němž pan Tyrš s hochy ,turnuje‘. Toužebně bych si přála vidět to ,turnování‘, o kterém jsem do té doby nic neslyšela.”

Nedlouho poté se Miroslav Tyrš se svými svěřenci vydal do myslivny Na Králi, kde si prvně stiskl ruku s Jindřichem Fügnerem. Osmatřicetiletý ředitel pražské filiálky terstské pojišťovny znal Tyrše z doslechu od svého učitele češtiny Eduarda Novotného a již dlouho si ho přál poznat. Oba muži si i přes desetiletý věkový rozdíl ihned padli do oka, často se setkávali v myslivně a podnikali společné vycházky do okolí. Tentýž rok Jindřich Fügner pozval svého přítele do svého pražského bytu. Tak začalo věrné přátelství, z kterého vzešel Sokol a které bylo bohužel po pěti letech přetrženo Fügnerovou smrtí.

Kateřina Wágnerová, VO ČOS

Titulní list Výletních Listů Sokola Pražského

Další z uložených krabiček se nachází v okolí hory Říp a připomíná tradiční sokolské výlety po významných, památných a zajímavých místech českých zemí.

První výlet Sokola na Říp

Od doby národního obrození stává se hora Říp symbolem česství, českého národa. To byl nepochybně jeden z důvodů, proč si jej 27. dubna 1862 členové Sokola Pražského (73 účastníků) zvolili za cíl svého prvního výletu. Jelo se z Prahy vlakem do Veltrus a odtud pěšky na Říp.

Již v prvních stanovách, které vypracoval zakladatel Sokola Dr. Miroslav Týřš, čteme větu:

„Účel jednoty jest, aby se pěstoval tělocvik společným cvičením, společnými výlety, zpěvem a šermováním.“ Tímto ustanovením bylo prakticky odstartováno období sokolských výletů, a tedy určité formy turistiky před založením Klubu českých turistů (1888). Je samozřejmé, že tehdejší výlety vypadaly jinak. Pochodovalo se v útvaru, většinou s praporem, v úplném sokolském kroji a za zpěvu pochodových písní. Nedá se však říci, že by byla potlačena poznávací činnost. Výlety byly směřovány do zajímavých nebo historických míst.

Sokol Pražský a další jednoty vydávaly „Výletní listy“ a Dr. Týřš dokonce vypracoval „Výletní řád“. V něm se mimo jiné píše: „Účelem výletů Sokola jest cvičení se v chodu a pochodu, v běhu a poklusu, v přemáhání obtíží a překážek v přírodě skokem, šplhem a útokem, tužením těla ve vedru a větru, slovem vše, čemu v tělocvičně již pro omezenost času a místa zvyknouti a přiučiti se jest nelze.“

Po roce 1918 se pak Říp stal symbolem znovunabyté státnosti – v roce 1919 se národní slavnosti při prvním výročí vzniku republiky zúčastnilo více než 50 tisíc lidí. V roce 1945 se zde konala 6. července oslava konce II. světové války, na které se shromáždilo na 100 tisíc lidí. Poslední opravdu velký tábor lidu se zde konal v roce 1968 u příležitosti stého výročí vyzdvižení základního kamene pro Národní divadlo a padesátého výročí vzniku samostatného státu.

Na základě podkladů od br. Němce sepsal br. František Vaniček

Třetím zastavením jsou sokolské chaty, konkrétně jedna nedaleko Valašských Klobouků. Keška na toto téma je jediná, ale brzy souřadnice dovedou hledače i k jiným sokolským chatám.

Chata Požár

Chata byla postavena roku 1940 německými vojsky jako celnice. Tomuto účelu sloužila ještě rok po válce. V roce 1946 ji na popud br. Vojáčka koupila sokolská jednota Valašské Klobouky jako své letní tábořiště a turistický oddíl. Br. Vojáček byl významný a zanícený propagátor turistiky v regionu. Roku 1950 byla chata znárodněna a dána do užívání turistickému oddílu Spartaku. Až roku 1990 byla opět navrátna Sokolu. Na počest br. Vojáčka pořádají sokolové od roku 1992 Pochod osvobození – memoriál br. Vojáčka, který se chodí vždy první květnovou sobotu. Start je u místní sokolovny a cíl na chatě na Požáru 792 m. n. m.

David Eliáš, T. J. Sokol Vsetín

Staré cedule umístěné na chatě Požár

Chata Požár

Věděli jste, kdy se pod Sokolem konal první tábor? Sokolské i laické návštěvníky krabička na toto téma dovede do malebné krajiny východně od Olomouce.

Pozdrav z tábora

S rozvojem Sokola v Čechách a na Moravě je spjata i jedna z činností, na tehdejší dobu velmi moderní – sokolské tábortnictví. Historicky první tábor se uskutečnil v roce 1925 jako tábor pro dorostenky ve Stříbrné Skalici na Sázavě pod vedením náčelnice ČOS, ses. Marie Provazníkové.

S pravidelným tábortnickým životem souvisí, mimo tradiční tábortnické znalosti, i poznávání nejbližšího, ale i širšího okolí. A tak vám můžeme nabídnout hned dva příběhy, které se odehrály v relativní blízkosti tábořiště, oba z velmi smutného období německé okupace za druhé světové války. Prvním z nich je příběh nedaleké obce Zákřov, kde v posledních dnech války v dubnu 1945 gestapo a prapor Vlasovců obsadili obec, zapalovali obydlí a zatklí 23 obyvatel, z nichž pak 19 upálili. Tuto událost připomínají dva památníky, jeden z nich přímo v místě upálení. Druhým příběhem je neuvěřitelný osud

Tábory Sokola Olomouc-Bělidla a jejich témata

židovské rodiny Wolfových z Tršic, která se rozhodla neuposlechnout nařízení okupační moci v roce 1943, nastoupila do transportu železničních nákladních vagonů, který měl tehdy Židy z Olomoucka odvézt do vyhlazovacích koncentračních táborů, a místo toho odešla z domova a začala se skrývat v zemljankách v lesích na Tršicku.

Pavel Hrabal

Pátá ukázka seznamuje veřejnost se známou zkratkou ZZZ. Keška vás zavede do malebného údolí Velké Hané, kde se pořádají tábory a již tradiční soutěž zdatnosti.

Zálesácký závod zdatnosti

V údolí Velké Hané již v 70. letech minulého století sokolci ze Lhoty

pořádali tábory. Časem se řady tábortníků rozrostly o účastníky z T. J. Nemojany, Vyškov, Podomí, Račice, Nížkovice.

Sokolové však údolí Velké Hané využívají i jinak. Pořádaly se zde branné závody pro děti a dorost. S obnovením činnosti ČOS v roce 1990 se podařilo komisi pobytu v přírodě obnovit Zálesáckého závodu zdatnosti (ZZZ) a jeho zařazení do stálého programu a systému soutěží sokolské všestrannosti. ZZZ je specifická soutěž všestrannosti, která se koná v přírodním prostředí. Jde o běh v členitém terénu po vytyčené trati, zpravidla v délce cca 3–5 km, na které se plní různé vědomostní úkoly a prověřují další odborně technické dovednosti z oblasti pobytu v přírodě. Smyslem této soutěže je prověřit a upevnit v soutěžících prvky všestranných dovedností a znalostí, rychlost, vytrvalost, odvahu, sebeovládání, přesnost, sílu a obratnost, rozvíjení prvků kolektivní spolupráce a smysl pro odpovědnou přípravu k dosažení nejlepšího výsledku. ZZZ se vyhláší jako postupová soutěž – přebor – na úrovni jednoty, župy (oblasti) a ČOS. I župa Dr. Bukovského zařadila do svého programu ZZZ. Župní kolo od r. 1992 probíhá každoročně v údolí Velké Hané. V posledních letech se start a cíl přesunul od starého ohniště na hřiště k sokolovně ve Lhotě.

Ilona Cahová, T. J. Sokol Nemojany

Nejvíce zatím zveřejněných témat projektu se váže k historii sokoloven a sokolských jednot. Vybíráme z nich příběh sokolovny, která padla za oběť nové době.

Třebíčská sokolovna

Snaha o založení Tělocvičné jednoty Sokol Třebíč byla úspěšná až na třetí pokus. Již rok po založení Tělocvičné jednoty Pražské bylo v roce 1863 založeno několika studenty a vlastenci Tělocvičné sdružení (předchůdce dnešního Sokola). Zaniklo ještě téhož roku, neboť nemělo žádné zázemí pro cvičení a také nezískalo podporu dalších obyvatel města.

Druhý pokus o založení sokolské jednoty na sebe nechal čekat plných 10 let, kdy ji obnovil na jaře roku 1873 Dr. Jan Krupička (společně s profesory, učiteli a doktory). I přes velmi dobrý počáteční rozvoj za podpory obecního zastupitelstva neměla dlouhého trvání. Druhý pokus skončil nástupem Jana Kuraczka do úřadu starosty města, který prosazoval poněmčování Třebíče, a mladá jednota opět zanikla.

Třetí pokus – v červnu 1882 – byl již úspěšný. V čele třebíčského Sokola tehdy stáli městský lékař Dr.

Vítězslav Mann (starosta jednoty) a Dr. A. Voříšek (jednatel a později místonáčelník). V některých literárních pramenech je uváděn jako rok založení jednoty až rok následující – tedy 1883. Důvodem je zřejmě to, že teprve v tomto roce byly schváleny moravským místodržitelstvím stanovy jednoty. První valná hromada nově založené jednoty se konala dne 17. června 1883. Tím začala činnost Sokola v Třebíči, která s sebou nesla cvičení v tělocvičnách i na veřejnosti, pořádání turistických výletů, sokolských plesů – Šibřinek, divadelních, loutkových i hudebních představení, župních závodů, později pobytů v přírodě a mnoho dalších aktivit. Cvičení probíhalo nejprve ve školní tělocvičně ve dvoře městské radnice. Později byl Sokolem využíván sál Besedního domu, cvičilo se i na Polance nebo v zahradě Šlachtova hostince na Horce.

Vzrůstající činnost jednoty byla zcela jistě podnětem k úvahám nad stavbou vlastní sokolovny. Uplynulo jenom deset let od založení jednoty, když o velikonočních svátcích na jaře roku 1892 koupili činovníci jednoty od hostinského Janovského

Pamětní deska sokolských obětí II. světové války

na Horce za 300 zlatých velký kus jeho zahrady. Protože byl prodej domluven o Velkém pátku, byla prý od prodávajícího požadována „křesťanská cena“. Stavbu sokolovny zadal výbor jednoty městskému staviteli a také členu výboru třebíčského Sokola, Josefu Herzánovi (10. 2. 1853 – 10. 2. 1920). Tento stavitel byl členem slavné třebíčské dynastie stavitelů a architektů, která se významně podílela na stavebních úpravách města. Josef Herzán vybudoval na přelomu 19. a 20. století kromě sokolovny také budovu gymnázia, secesní vilu, Spolkový dům Sušil s kinem a orlovnou. S třebíčským Sokolem souvisí velmi úzce i jméno dalšího pokračovatele rodu – Aloise Herzána, který byl autorem návrhu sokolského stadionu.

30. léta 20. st.

Fotografie těsně před zbouráním sokolovny

70. léta 20. st.

Sokolovna vyrostla na pozemku bývalé zahrady během rekordně krátké doby. Do užívání byla předána ještě téhož roku – dne 14. listopadu 1892. V této době to byla pouze tělocvična bez pozdější secesní přístavby šatny (1903 – 1904), sociálního zařízení a bytu sokolníka.

Plastika sokola s rozpjatými křídly nad hlavním vstupem do budovy byla zničena během II. světové války a již nebyla nikdy navracena. Takto dokončená sokolovna byla druhou na Moravě. Během svého trvání byla sokolovna několikrát upravována a kromě

cvičebních účelů sloužila také jako taneční sál, vojenský lazaret, divadelní loutková scéna, skladiště zabaveného židovského majetku nacisty, výstavní síň sokolského pobytu v přírodě a tělocvična pro čtyři okolní školy. V době před rokem 1918, následně pak mezi oběma světovými válkami a i těsně po roce 1945 zde byly prováděny vojenské odvozy.

Po druhé světové válce byla na fasádu sokolovny ze strany Smrtné ulice instalována pamětní deska se jmény členů třebíčského Sokola, kteří ztratili své životy během nacistické okupace v letech

1939 – 1945. Umělecký návrh pocházel z dílny akademického sochaře Vlastimila Večeři z Nového Veselí, který byl žákem profesora Laudy. Desku odlila známá firma František Anýž z Prahy nákladem 26.000 Kč. Deska zůstala na zdi sokolovny až do roku 1990, kdy téměř stoletá, ale plně funkční a potřebám jednoty sloužící budova, musela ustoupit výstavbě plánovaného divadla. Po dalších 10 let byla uložena ve skladu na radnici, než byla na podzim roku 2000 za účasti představitelů města Třebíče a Sokola Třebíč při vzpomínkové slavnosti znovu odhalena na průčelí kina Pasáž.

Radek Stejskal, T. J. Sokol Třebíč

Do Kroměříže se hledači sokolských kešek vydají společně s příběhem o br. Jaroslavovi Kozlíkovi. Díky projektu 100 keší ČR se seznámí i s bratry Hudcem, Lukašíkem, Smrčkou a plánují se další sokolové a sokolky.

Rytíř životních moudrostí Jaroslav Kozlík

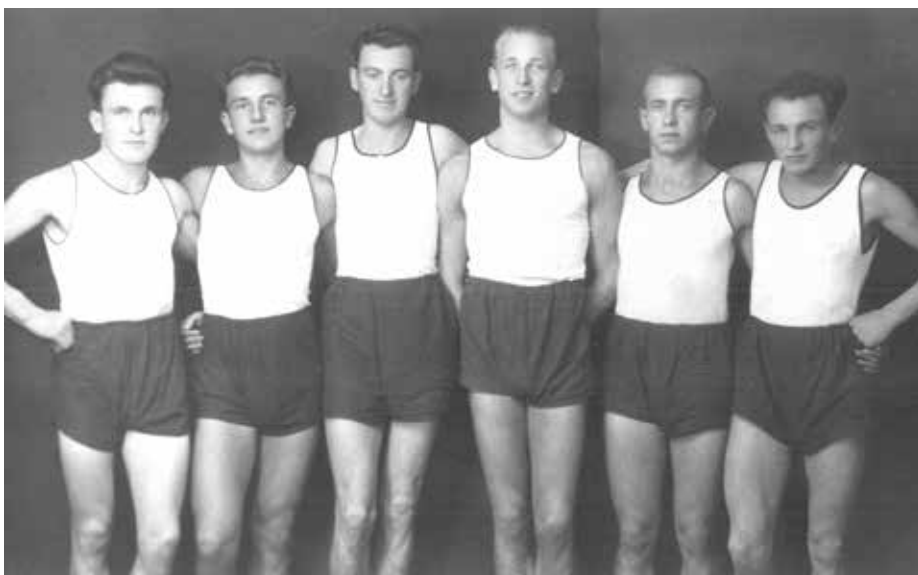
„Ideje nás vedou, práce nás živí a láskou žijeme.“

PaedDr. Jaroslav Kozlík, neúnavný propagátor školství a tělovýchovy, otec lyžařských i jazykových kurzů v přírodě, se narodil 22. května 1907 v Bystřici pod Hostýnem. Do obce se jeho otec přženil na inzerát, který si podala maminka, mladá vdova s dcerou. Rodiče společně ve městě provozovali vyhlášené lahůdkářství a vinárnu, babička vedla zájezdní hospodu, kde se Jaroslav už jako dítě snažil pomáhat. Tatínek Jaroslava Kozlíka narukoval za 1. světové války do Srbska. Maminka brzy vážně onemocněla zánětem srdeční blány.

Starost o početnou rodinu – vyrůstala v ní mamčiná dcera z prvního manželství a další tři děti – převzal Jaroslav jako nejstarší syn pod dohledem babičky. Jídlo neúnavně sháněl po okolních vsích a městech, vyměňoval za ně třeba listy tabáku. Městečko Bystřice nabízelo kulturní vyžití v pěveckém sboru a v místním Sokole, kde však nebyl odbor žactva. Proto si Jaroslav se šesti kamarády vytvořili improvizovanou letní tělocvičnu. „Hrazdu jsme umístili do rozsochy švestky, bradla jsme vytvořili ze čtyř sloupků, lana s kruhy zavěsili na švestku a už se cvičilo. Já měl už tehdy třířázkový trénink – ráno na zahradě, v poledne na zahradě, večer na zahradě.“ Do Sokola byl následně přijat a po celý dlouhý život této sportovní organizaci zůstal věrný. Přes nesouhlas rodičů si prosadil studium čtvrté třídy měšťanky v Holešově, což byla podmínka pro další studium na pedagogické škole. Učil se dobře a v roce 1922 složil úspěšně zkoušky na Pedagogický ústav v Kroměříži. Na učitelském

ústavu se seznámil s novým sportem – odbíjenou, které se věnoval a propagoval ji po celý život. Založil volejbalový oddíl v rodné Bystřici i v Kroměříži, pořádal turnaje a zúčastnil se prvního mistrovství Československa v tomto sportu. Jaroslav Kozlík se stal oporou kroměřížského mužstva, které se třikrát stalo mistrem republiky (1929, 1932, 1936) a desetkrát vyhrálo přebory Vsesokolských sletů. „Přitom jsme hráli v nesrovnatelných podmínkách – sami jsme si upravovali hřiště, cestovně jsme si platili sami, byt a stravu nám poskytovaly hostitelské rodiny našich sportovních soupeřů.“ Byl také iniciátorem změn pravidel odbíjené, na zápase ve Strakově akademii poprvé zažil blokování na síti a moderní lotyšský servis nad hlavou. S hráčskou kariérou se rozloučil v roce 1941. Další vášní se mu staly lyže. Poprvé si je Jaroslav Kozlík vyzkoušel na vojně, kdy absolvoval „za trest, že nepřipravil silvestrovský večírek pro důstojníky podle jejich představ“, šestitýdenní lyžařský kurz. Lyžování jako sport ale Jaroslavu Kozlíkovi uhranulo, začal pravidelně lyžovat v Hostýnských vrších, kam později jako pedagog vozil své žáky. Lyžařský výcvik prosadil Jaroslav Kozlík za svého působení ve Výzkumném ústavu pedagogickém v roce 1949 do školních osnov a je tvůrcem první metodiky lyžování pro školy. Po vystudování Učitelského ústavu v Kroměříži nastoupil Jaroslav Kozlík jako učitel na dívčí škole. Po dvou letech se přihlásil do konkurzu na učitele tělocviku do Masarykovy pokusné diferencované školy ve Zlíně a uspěl. Diferencovaná škola byla zvláštním druhem měšťanské školy, která proslula rozdělením studentů podle jejich studijních schopností na tři skupiny, na jednotlivé skupiny se pak kladly rozdílné studijní nároky. Tato pokroková škola také zavedla způsob projektového vyučování, známého dnes především díky alternativním

vzdělávacím systémům. Éra progresivního vzdělávání v diferencované škole skončila s odchodem jejího podporovatele Jana Bati do emigrace.

Na turnaji odbíjené Sokola Jihlavy o Štít Vysočiny v srpnu v roce 1937 okouzila Jaroslava Kozlíka kapitánka vítězného družstva turnaje žen Anna Chalupová z Brna. Imponovala mu zjevem, chováním a skromností. Zaujala ho tak, že se po desetitýdenní známosti 27. října 1937 vzali. Postupně se jim narodily tři dcery.

V roce 1945 nastoupil Jaroslav Kozlík do Výzkumného ústavu pedagogického v Praze a snažil se uplatnit to, co si předsevzal před válkou i za války. Praha však nebyla Zlín, doba i lidé se prudce měnili. „Když jsem něco potřeboval, šel jsem za tím, kdo by mi mohl poradit a vyhovět. Ale zatímco ve Zlíně platilo: ‚Co potřebujete, pane Kozlíku?‘, v Praze jsem slyšel: ‚Co zase chceš, soudruhu?‘” Přesto neúnavně vedl boj za novou tělovýchovu, a to i s přispěním takových legend, jako byl Emil Zátopek. Přes usilovnou snahu v padesátých letech pochopil, že se staronový model školství z třicátých let nedá prosadit. Školství následovalo velký sovětský vzor a z kantorů se měli stát političtí pracovníci. Příchod „spřátelených armád” v roce 1968 ho vedl k odchodu do ústraní, z Výzkumného ústavu pedagogického byl pro nesouhlas s pobytem cizích vojsk na našem území „odejit”. Uchýlil se na rodinnou chatu v Posázaví.

Život Jaroslava Kozlíka, sokola, sportovce, pedagoga, se uzavřel 21. října 2012 ve věku 105 let.

T. J. Sokol Kroměříž; zdroj informací: www.pametnaroda.cz

Osmou, poslední ukázkou, je jeden z nejvýznamnějších pokladů naší sokolské historie – sokol Tomáš Garrigue Masaryk. Keška je ukrytá v Židlochovicích, kam na své sídlo na Moravě náš první prezident jezdil.

Židlochovice, Masaryk a Sokol

Roku 1914 se konal v Brně – Králově Poli sokolský slet. Během cvičení došla ze Sarajeva zpráva o smrti následníka trůnu. Slet byl přerušen, delegace ze Srbska a jihoslovanských zemí kvapně ujížděly zpět do svých zemí. Cvičenci takřka přímo ze cvičiště odjížděli na bojiště. Na památku k této události se o deset let později uskutečnil slet vzpomínkový. Tehdy byl prezident Masaryk zrovna na zámku v Židlochovicích, proto se také zúčastnil jednoho ze sletových dnů.

O pět let později, opět v červnu, přijal prezident Masaryk v Židlochovicích zástupce žup moravskoslezských. Po představení všech účastníků je prezident zavedl do parku, kde se rozsadili na židle u stolů v podobě podkovy. Začal hovor o Sokole a sním souvisejících tématech, při kterém se podával čaj a zákusky. Po půl třetí hodině se Masaryk rozloučil slovy: „A teď půjdu já sokolovat.“ Vyšvihl se na svého Hektora a odjížděl do přírody. Alice Masaryková o týden později při jedné veřejné příležitosti zmínila: „Táta říkal, že to byl nejpěknější večer v Židlochovicích“.

Náš první prezident byl sám po celý život sokolem. V roce 1882 se na Karlově univerzitě setkával se zakladatelem Sokola Miroslavem Tyršem a diskutovali společně o sokolském programu. O dva roky později Tyrš zemřel a Masaryk přispěl na převoz jeho

těla z rakouského Oetzu 10 zl. A tentýž rok vstoupil i do Sokola.

„O Sokole jsem se poprvé dověděl a jej trochu poznal z obrázku jako chlapec. Vidím ještě teď před sebou ten obraz sokola třímajícího vlající praporek.“

„Do Sokola jsem vstoupil z vlastní potřeby. Nepamatuji se, že by mě tam někdo zval.“

Nejdříve vstoupil do nejstarší jednoty – Sokola Pražského, později přestoupil do Sokola Malostranského, kde byl členem až do své smrti v roce 1937. Jelikož jablko nepadá daleko od stromu, a protože sokolská myšlenka se musí uplatňovat i doma, byla Charlotta Masaryková, dcery Alice a Olga a synové Herbert a Jan taktéž členy Malostranského Sokola.

„Sport i tělesná výchova je kus sociální a politické výchovy.

V tělocviku se vychovává láska k poctivosti a čestnosti.“

Kapitolou samo o sobě je spolupráce sokolů s budoucím prezidentem během první světové války. Krátce před svým odjezdem do zahraničí seznámil se Masaryk se starostou Sokola dr. Josefem Scheinerem, který mu na cestu poskytl i větší finanční obnos. „Odjízdim,“ pravil mu Masaryk, „a místo mne bude k Tobě chodit dr. Beneš, můj důvěrník, jehož prostřednictvím budu Ti dávat zprávy.“

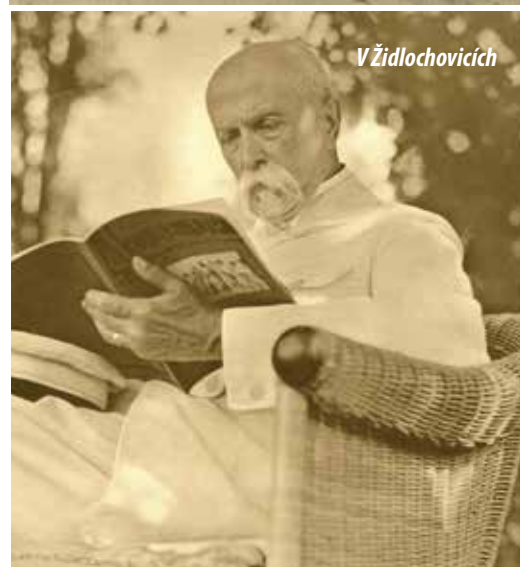
Tomáš Garrigue Masaryk si byl velice dobře vědom velkého významu Sokola při vzniku Československé republiky. Až do své smrti byl věrný Sokolu a vyzdvihoval jeho myšlenku. Když mohl, účastnil se společenských akcí a sletů, které Sokol pořádal.

„Bez Sokola by nebylo legií, bez legií by nebylo Československa!“

Kateřina Wágnerová, VO ČOS

Na sletu

V Židlochovicích

V Malostranském Sokole (ten s brýlemi)

O Výletních Listech Sokola Pražské jsme psali už na str. 4. Vycházely v letech 1883 – 1902. Po vzoru první jednoty své zprávy z cest vydával i Sokol v Kolíně, Jilemnici, Humpolci, Plzni, Turnově a v dalších městech. Vzhled byl obdobný. Na titulní straně stál nadpis s názvem výletu, pořadím a itinerářem. Pokud se na úvodní stránku neuložila fotografie s navštíveným místem, bývala tam zpravidla mapa. V textu byla uvedena podrobná trasa výletu včetně kilometráže, zajímavosti navštíveného místa, především historie a přírodní úkazy. Listy jsou bohatě ilustrovány kulturními památkami, faunou, flórou, krajinou. Ojedinele se vyskytují fotografie. Výletní Listy Sokola Turnovského mívaly i část zábavnou, z které vám přikládáme dvě stránky. Šprýmy si zde tropili např. z turnerů a německého jazyka.

PSALO SE ve Výletních Listech před 130 lety

100 sokolských KEŠÍ republice

Příběhy, osobnosti, sokolovny, pomníčky, události, tradice, kroje, místa, okamžiky...

Máte ve své jednotě zajímavý námět na vznik nové krabičky, která hledačům pokladů přinese další zajímavý střípek ze sokolské historie?

Kontaktujte garanta projektu:
StejskalRadek@seznam.cz

Více informací na www.sokol.eu
Najdete nás i na facebooku

